СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОГО ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XL. Ч. 144. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 22 червня 1932. — VOL. XL. No. 144. Jersey City, N. J., Wednesday, June 22, 1932. THREE CENTS.

СЕНАТОР БОРА ПРОТИ ПЛЯТФОРМИ

ПОВАЖНИЙ УДАР ДЛЯ КАНДИДАТУРИ ГУВЕРА.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Бора виголосив у сенаті заповіджену бесіду про плятформу републиканської партії при цьогорічних виборах. Він осудив плятформу як скриту спробу повалити прогибіцію та вернутись до салуну.

Промова Бори зробила глибоке враження в сенаті. Вона має теж поважне політичне значіння, бо підчас виборів у 1928 році сенатор Бора зробив поважні прислуги кандидатурі Гувера своїм попертям цеї кандидатури.

Політичні круги підозрівають, що за виступом Бори криється бажання створити „третю партію", але запитаний виразно про це, сенатор рішучо цьому заперечив.

У Ню Йорку знову, на бенкеті Американської Федерації Реклями, президент Колюмбійського університету, д-р Ботлер, критикував становище американського уряду в справі довгів, кажучи, що це становище кидає колоди під ноги світови по дорозі до економічного видужання.

ПЕРЕД ДЕМОКРАТИЧНОЮ КОНВЕНЦІЄЮ.

ШИКАҐО. — Серед демократів сильно зростає рух за те, щоби партія виразно заявилася за відкликання прогибіційної поправки до конституції. Кажуть, що за такий плян стоїть Ал Смит.

Один з визначних прихильників Смита виступив з публичним закидом, що прихильники кандидатури Рузвелта стараються використовувати для попертя Рузвелта силу Ку-Клякс-Клена. Рух цей почав мабуть Джеймс Фарлей, Рузвелтів менаджер. Цей каже, що в доносенню нема ні крихітки правди. Чи правда, чи неправда, але самий закид показує на завзяття, з яким демократичні провідники ведуть кампанію.

ВИТАЮТЬ ЛЕТУНКУ.

НЮ ЙОРК. — В понеділок приїхала на кораблі „Іль де Франс" пані Потнем, американська летунка, котра перша з жінок перелетіла сама понад Атлянтійськи океан. Коли корабель віздив у порт, летунку привитали величезні маси літаків. Товпи народу відвели її в урочистій процесії до ратуша, де її витали офіціяльно представники урядів міста, стейту й краю.

Пані Потнем заховувалася незвичайно скромно й спеціяльно уникала відповідей у справах, у яких вона не вважає себе компетентною.

ВИНАЙШЛИ ЛІК НА ТИФ.

ВАШИНҐТОН. — Служба Публичного Здоровля каже, що її лікарям удалося відкрити лік на тиф (тайфус фівер). Є це сироватка, добута з блох, що живють на щурах і мишах, заражених тифом. Винайшов її д-р Даер.

Самий винахідник каже, що він ще не випробував, чи його лік буде лічити людей, чи тільки звірята.

ОСТЕРІГАЄ АМЕРИКУ ПЕРЕД ДЕҐЕНЕРАЦІЄЮ РАСИ.

СИРАКЮЗ (Ню Йорк). — На конґресі Американського Товариства для Попирання Наук Фундація Поправи Людини роздала летючки, в котрих остерігається Американців перед деґенерацією американської раси.

Летючка вказує на факт, що в американських інституціях для божевільних є тепер коло 6 міліонів осіб. Що найменше таке саме число є кандидатами до таких інституцій, бо вони вже хорують на умові недуги. Що найменше 6 міліонів, хоч не є умово хорі, не мають як слід розвиненого ума, є слабоумні. Разом треба начислити яких 18 міліонів людей, яким далеко до повного умового й душевного здоровля. Коли ці люди будуть могти свобідно розмножуватися, то в короткім уже часі американська раса мусить виродитися умово й душевно.

НАРОДОВИ ТРЕБА ОСВІЧЕНИХ ПРОВІДНИКІВ.

РОЧЕСТЕР (Ню Йорк). — З нагоди закінчення шкільного року в Університеті Рочестер виголосив Вілієм Кесел, підсекретар стейту, цікаву промову про лідерство. „Америка не може втекти від заключення, що вона має до вибору: або бути правленою освіченими мущинами й жінками, які навчилися думати, або бути правленою демагоґами, які не вміють думати, а тільки говорити... При всяких виборах не так важно, за яку партію ви голосуєте, як важно, чи ви вмієте думати самостійно, чи тільки даєтеся ловити на фрази та мрачні загальники, чи вмієте стояти за ідеали, які ви розумієте, чи вмієте відріжнити загальні справи від дрібних приватних інтересів".

НАСЛІДКИ БЕЗРОБІТТЯ.

НЮ ЙОРК. — Комітет Видатків на Медичну Допомогу звертає увагу, що теперішня кріза проявляється між іншим у той спосіб, що потребуючі допомоги родини дуже часто хорують на всякі недуги, а не мають належитої лікарської опіки. Брак цеї опіки спричинює багато смертей, яким можна би запобігти відповідною лікарською поміччю.

ЗАКРИТТЯ Т-ВА БІЛОРУСЬКОЇ ШКОЛИ.

Адміністраційна влада припинила діяльність Товариства білоруської школи у Вильні. Деяких членів управи і кількох членів товариства арештували. Всі акти опечатали, аж поки слідчі їх судово-слідча влада.

НАСЛІДКИ ХАТНЬОЇ АВАНТУРИ.

Синдик православної консисторії у Варшаві, Анатоль Іванов, посварився з жінкою. Підчас сварки вийняв револьвер, щоб ним мабуть настрашити жінку. У страху вискочила вона крізь вікно на подвіря та важко поранилася. Іванова арештували.

ХИТРІ БЕДУЇНИ.

Єрусалимський відділ папського археольоґічного інституту в Римі веде вже від 1929 р. розшуки в околицях долини Йордану на північ від Мертвого моря, де мають знаходитися руїни Содоми та Гомори. Підчас розкопок знаходжено дуже багато керамічних виробів із слідами старосемітських написів. Недавно вийшло на яву, що ті знахідки не є автентичні. Їх систематично підкидали занятті при розкопках Бедуїни. З цього ошуканства тягнули вони неабиякі зиски. Как то хитрі, прості кочовики водили за ніс великих учених.

МІСТО З СУМНОЮ СЛАВОЮ.

Містом, що має вже трагічну славу в Польщі, є Ліда, в новогрудському воєвідстві. Рік-річно переходять перед тамошніми цивільними і військовими судами низки процесів за шпигунство. Майже все кінчаться вони присудами смерти. І так перед двома тижнями щойно повисли там за шпигунство двох молодих селян. На днях знову розстріляли засудженого військовим судом за шпигунство, рядовика 5-го летунського полку, Куняха. Куняха мав спільників Козакевича та Шиша, яких судитимуть у Кобрині.

ВІДГРЕБАНИЙ СЕРЕДНЬОВІЧНИЙ ЦВИНТАР.

В селі Малюшині біля Вільна віднайдено залишки середньовічного кладовища. Перший натрапив на сліди цього цвинтаря селянин Йосиф Вітковський, який підчас праці на полі натрапив на горщок із золотими та срібними монетами з пятнадцятого та шіснадцятого віку. Знайдені монети, що мають велику збіркову вартість, він роздав сусідам. Тепер тих монет шукає та признбирує окрема комісія вчених.

КРАДУТЬ І В ШКОЛІ.

Управителеви 7 - клясової школи у Жовкві, Войтовичеви, вкрали з бюрка 2,000 зол., призначених на виплату учительства. У висліді ревізії знайшла поліція частину грошей у пивниці. На вістку про те підрізав собі горло терціян Грицан. В безнадійному стані відвезли його до лічниці.

ГРІМ ВДАРИВ У ГРОМАДУ СЕЛЯН.

Над Стриєм і околицею лютувала буря зі зливним дощем і громами. В Братківцях, біля Стрия, вдарив грім у групу селян, що стояли коло хати, і пять осіб тяжко поранив.

ВІДКРИЛИ МІСЦЕ ХРИСТОВОГО ЧУДА.

З Палестини доносять, що на схід від устя Йордану до Назаретського озера, недалеко біблійної Бетсаїди, відкрили німецькі археольоґи Мадер та Знайдер з Кельна у невеликій глибині добре збережені фундаменти великого візантійського храму з мозаїковою підлогою, на якій зображені пави, бузьки, служки та цвіти лотосу.

Та найбільша несподіванка чекала їх при дальших розкопах. У своїх споминах під заг. "PEREGRINATIO" описує іменно Сильвія з Аквітанії свою подорож по Палестині у 383 р. по Хр. і згадує між іншим про камінь, що на ньому Христос зробив чудо з хлібом та рибами, щоби накормити 5,000 народу. „Цей камінь — пише Сильвія — стався метою паломництва до храму". Тепер оба археольоґи знайшли цей камінь у відкритім ними храмі, який спеціяльно був над ньому побудований. На камені є старохристиянський мозаїковий образ коша з рибами та хлібом, а по боках стоять 4 стовпці як останки колишнього престола над святим каменем.

Нема ніякого сумніву, що відкритий храм, це базиліка „Ґептаґеґон" над Назаретським озером, про яку згадує „Коммемораторіюм" з початку IX. ст. Про чудо з хлібами та рибою пишуть згідно усі чотири єваґгелисти, при чому Марко й Лука згадують місто Бетсаїду.

УКРАЇНІКА.

Найбільший еспарантський часопис „Ґеральдо де Есперанто" ч. 17. з 1 травня ц. р. помістив у своїм літературним відділі статтю „Тарас Шевченко ля плей ґранда украіна поето" (Тарас Шевченко найбільший український поет), написану Тадеєм Скотинським, і переклад Шевченкового вірша „Минають дні": „Форфлюґас таґой" п. Г. Якимчука.

ВЕСЕЛА ПІМСТА.

Між організацією будівельних робітників і Союзом будівельних підприємців у Львові прийшло до непорозуміння на тлі зниження платень за працю при будові. В звязку з цим львівські будівельні робітники влаштували „похорон" представника Союзу будівельних підприємців, п. Мацялки. Із нарочно для тої цілі зробленою домовиною ввійшла громада демонструючих робітників до кам'яниці, в якій живе п. Мацялка, та відспівала „Реквієм". Робітників мусіла розігнати поліція.

УЧИТЕЛЕМ ПАПИ — РАБІН.

Жидівська віроісповідна громада в Міляно святкувала 85-літні уродини першого рабіна Алесандро Дофано, особистого приятеля папи Пія XI, котрого вчителем був він тоді, як папа був ще кардиналом у Міляні. Рабін учив папу єврейської мови й літератури.

І ЦИГАНИ ХОЧУТЬ УЧИТИСЯ.

Місто Штульвайсенбурґ на Угорщині збудувало школу для 32 дітей Циганів, котрі осталися за містом. Через крізу школу замкнено. Цигани вдалися до властей, щоби їм отворено школу, не лише для дітей, але й для них самих. Бо й вони хочуть учитися.

ТРАҐІЧНА СМЕРТЬ ЕПИСКОПА.

Із Сантіяґо в републиці Чіле повідомляють, що в місті Вальдівія згоріла палата місцевого епископа, о. Авґустина Клінке. Пожежа заскочила його так нагло, що він згинув у вогні. Клінке був родом зі Кральового Градцу в Чехії і мав 62 роки.

ЖИДІВСЬКІ ПОГРОМИ.

В Раві Мазовецькій був у неділю концерт місцевої пянистки Жидівки, зорганізований на добродійні цілі. В часі концерту, як повідомляє „Хвіля", гурма польської молоді, що гуртується в Соколі, почала кричати „бити Жидів" і зірвала концерт. Коли публика вийшла з салі, боївкарі почали бити Жидів. Староста, що був теж на концерті, заалярмував поліцію, але заки вона наспіла, соколи побили багато осіб. В понеділок погром повторився. По місті вешталися гуртки соколів і нападали на всіх прохожих Жидів без ріжниці полу. Тяжко побили 65-літнього Маєра Бялковича, що від побоїв зімлів на вулиці. Поліція арештувала напасників, одначе наслідком інтервенції команданта Сокола пустила арештованих на волю.

ЗАСТРІЛИЛИСЯ, БО НЕ МОГЛИ ПЕРЕЖИТИ ГАНЬБИ.

У Парижі застрілилися з одного револьвера три російські еміґранти, бувші старшини царської армії: Димітрієв, Салонов і Медиликов. Полишили спільний лист такого змісту: „Не можемо пережити тієї ганьби, яка вкрила російську еміґрацію наслідком огидливого злочину Ґорґулова. Вмираємо за Францію". Лист підписали всі три самовбивники.

ПОЖЕЖА ФАБРИКИ МИЛА.

У Варшаві на передмісті Тарґувка повстала пожежа в фабриці мила та олійних артикулів. Обі фабрики згоріли до тла серед детонацій запасів бензини. З великого обєкту, що займав дві вулиці, осталися лише згарища.

ЗЛОВЖИВАННЯ В „ОРБІСІ".

В Лодзі відбулася судова розправа проти урядовців „Орбісу" за фальшування залізничих білетів та інші зловживання. Трох головних фальшивників, Мровеца, Співака і Розена, засудили на кару по три і пів року вязниці, а Шварца і Фільмана, по пів року вязниці. Всі мають крім того заплатити судові кошти в сумі 3,960 зол.

КРІЛИКИ В РАДЯНЩИНІ.

Радянська преса розпочала широку аґітаційну кампанію за плекання кріликів. Плян, виладжений комісаром земельних справ, передбачає, що в цьому році має бути виплеканих 9 міліонів кріликів. Інтензивна годівля кріликів має причинитися до покращання харчового стану радянських міст при теперішній недостачі мясних продуктів. В Ленінграді і Москві влаштовано спеціяльні фарми для плекання кріликів.

ГРАД УБИВ 13 ЛЮДЕЙ.

З Аллягабаду в Індії повідомляють, що в околиці упав град надзвичайної величини. Ледові кулі завбільшки яблок убили 13 людей і ранили 120.

ПРОЛОМЛЮЮТЬ МИТНІ МУРИ

ДЕРЖАВИ ЕВРОПИ ОБЄДНУЮТЬСЯ ПРОТИ АМЕРИКИ В ОДНОМУ МИТНОМУ СОЮЗІ.

ЛЬОЗАННА (Швайцарія). — В той час, як на конференції по репараціям і міжнародним боргам представники шістьох великих держав ломлять собі голови над тим, як пособити світови вийти з сучасної економічної крізи, поза конференцією на цьому шляху відбуваються не меншої ваги події. Все більше шириться в Европі переконання, що одною з найважніших причин сучасної економічної крізи є митна війна, яка вже від якогось часу точиться між окремими державами. Щоб припинити цю війну й унормувати міждержавну торговлю, Голяндія, Бельгія та велике князівство Люксембурґ, а з ними й Швеція і Данія, підписали торговельний договір, котрим значно зменшено мито на ріжні вироби, крам та сировину, якими будуть торгувати між собою ці держави.

На думку економістів та визначних політиків отсей рух про знесення митного муру між державами Европи набере скоро широких розмірів і можна сподіватися, що Европа незадовго буде мати один митний союз для більшости держав. Тоді цей митний союз для більшости держав. Тоді цей митний союз або втягне до себе Америку, або стане до боротьби з її високим митом, що паралізує европейську торговлю з Америкою. Фаховці думають, що Злучені Держави не зможуть боротися проти такого митного союза й будуть змушені піти на порозуміння з державами Европи.

ФРАНЦІЯ НЕ ХОЧЕ ЦІЛКОВИТО ЗНОСИТИ РЕПАРАЦІЙ.

ЛЬОЗАННА (Швайцарія): — Міжнародня конференція по репараціям і боргам відложила чергове своє засідання на неозначений час. Засідання не буде так довго, поки Анґлія та Франція не погодяться приватно на спільну акцію на конференції.

Мек Донелд кілька годин умовляв французького премієра Еріота погодитися на те, що Німеччина не може платити репарацій, а тому їх треба остаточно знести. Еріо стоїть на тому, що Німеччина щось може платити й повинна на це згодитися, бо французький парлямент ніколи не погодиться на знесення репарацій. Хіба одночасно буде урегульоване питання военних боргів Франції, які вона завинила Америці.

ПОЛЯКИ ЗНОВУ ЗАДИРАЮТЬСЯ З ДАНЦІҐОМ.

ВАРШАВА (Польща). — Польський уряд каже, що він вжиє певних заходів проти вільного міста Данціґа, якщо там появиться німецька военна фльота, яка має намір відвідати Данціґ з нагоди 500-ліття істнування шпиталя св. Анни. Польща каже, що по мировому договору данціґський сенат має післати через польський уряд до німецького уряду формальне запрошення для военної фльоти прийти в Данціґ. Коли цього сенат не зробить і або сам безпосередньо запросить Німців до Данціґа на візиту, або німецька фльота сама прийде без запрошення, тоді Польща вжиє проти Данціґа тих заходів, які їй дозволено робити мировим договором.

ЮГОСЛАВІЯ РОЗСТРІЛЮЄ СВОЇХ ОФІЦИРІВ.

БІЛГОРОД (Югославія). — Спеціяльний военний суд у Мариборі засудив на кару смерти двох офіцирів тамошньої залоги, а десять інших на ріжні терміни тяжкої вязниці. Присуд запав зприводу заворушення в залозі, яке відбулося кілька тижнів тому.

Всі міста Югославії тепер пильно охороняють поліція й жандарми, щоб не допустити в них до протиурядових демонстрацій, які тепер стали звичайним явищем. Розповсюднюється чутка, що уряд має скоро уступити, бо незадоволення з нього все більше зростає.

ПОСТУП НА КОНФЕРЕНЦІЇ ПО ОБЕЗЗБРОЄННЮ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). Тут сподіваються певного поступу на конференції по обеззброєнню, бо Франція змінила свої домагання, які були поставлені урядом Тарде. А саме, Франція тепер готова відмовитися від своєї вимоги створення при Лізі Націй міжнародної поліції, котра карала б ті держави, які будуть порушувати міжнародні договори та загрожуватимуть нападом на інші держави.

ПОЛЬЩА ДАЛІ БРАТАЄТЬСЯ З МОСКВОЮ.

ВАРШАВА (Польща). — Тут кажуть, що польський уряд готовий за кілька днів підписати з комуністичною Москвою договір про ненападення одної держави на другу. Цим договором обидві держави ґарантують непорушність тих кордонів, що між ними усталені ризьким договором.

Польща вже давно чекала з підписом готового договору, поки Румунія не порозуміється з Москвою. Але тепер, коли Румунія катеґорично відмовилася підписувати такий договір, поки Москва не заґарантує їй теперішніх кордонів, себто посідання Бесарабії, Польща рішила сама підписати договір.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ ЩЕ ПОРА НЕ НАСПІЛА?

Тоді, як безробіття стає першим питанням політики навіть серед тих кругів, що стараються його закрити, в краю все ще йде дискусія за те, скільки властиво є безробітних.

Як відомо, свого часу йшла дискусія за тесаме між Департаментом Праці й Американською Федерацією Праці. В березні 1931 р. департамент нараховував безробітних на 6 міліонів, а Федерація Праці рахувала їх до 10 міліонів. Як виглядає тепер, Департамент Праці схиляється більше до обрахунків Федерації Праці, але не хоче сказати ніякого сталого числа, а тільки каже, що безробітних є тепер щось від 9 до 11 міліонів.

Ця непевність самого рахунку безробітних є незвичайно характеристичною для суспільного й урядового трактування цеї важної справи. Дискусія за число безробітних іде передовсім у Вашингтоні, себто якраз там, де, є конґрес і уряд, котрі спільними силами могли би встановити машинерію, яка могла би кождого дня дати докладні відомости про число здібних до праці людей, що шукають роботи. Та ні уряд ні конґрес не поступили в цій справі ні один крок уперед, і нині, як рік тому, всі ще тільки згадують про те число в межах двох міліонів...

Всі годяться, що минулого травня справа робіт погіршилася та що просто вона ще ніколи не стояла так зле, як тепер. За той місяць поправилися роботи тільки в двох промислах, а саме в продукції цукрового бурака й мороженого, отже в чисто сезонових роботах. Та таких сезонових робіт, що мають починатися в травні, є більше, але вони цього року сезону не мають і всі просто промисли виказують зменшення числа робітників. Пересічно кажучи, американські промисли зменшили число робітників від квітня до травня на 3%.

Це вже є ситуація, яка кличе до якогось рішучого кроку. У Вашинґтоні зявляється делеґація Злученого Комітету для Безробіття, що обєднує 17 орґанізацій із загальним числом 6 міліонів членів. Хоч на чолі комітету стоїть відомий ліберал, проф. Дюі, та комітет представляє ряд консервативних церковних орґанізацій, католицьких, протестантських і жидівських, і може хоч це заставить конґрес і уряд зробити нарешті щось путнього для допомоги безробітним.

Прот. П. Табінський.

АНАТЕМА ЗА ВІРНІСТЬ УКРАЇНІ

(Історичний нарис про гетьмана Івана Мазепу).

I.

Обходячи в біжучому році 300 річницю народження та 223 річницю смерти бл. п. гетьмана Івана Мазепи, згадаймо ці незвичайні способи, якими послугувалася московська політика, щоби підірвати серед Українців авторитет і симпатію до цього смілого борця за визволення батьківщини; щоби зробити память його в очах релігійної людини на завше ненависною та виховати людність у погляді, що стремління українського народу до відділення від Москви („український сепаратизм") є тяжким релігійним злочином. З цією цілю Москва використала православну церкву та її богослужбові чини й обряди. Як тільки Петро I довідався, що Мазепа пристав до шведського короля Карла XII, опанувала ним велика лють. Негайно викликано до нього київського митрополита Іоасафа Круковського, який прибув 11 листопада 1708 р. разом з іншими епископами до ставки царя в Глухові. На другий день він відправив на вимогу царя і в його присутности чин урочистої анатеми на гетьмана Івана Мазепу. Після молебня митрополит вдарив своїм посохом у портрет гетьмана, а духовенство, повернувши до нього свічки, проспівало тричі „анатема". Іоасаф Круковський глибоко поважав Мазепу, до котрого був близькою особою; кілька днів раніше визнавав його за оборонця православя і патрона духовної освіти; але, недавно висвячений на митрополита, не здобувся на те, щоби принести у жертву свою митру, ласку царя та особистий добробут, і не запротестував проти московського надужиття. Повернувшись до Київа, митрополит з наказу Петра I. розіслав по Україні для відчитання по церквах друковані листи з актом про анатему на Мазепу і з закликом до українського народу бути вірним московському цареви. 10 років пізніше, з наказу Петра, митрополита Круковського замкнено до Тверського монастиря, де він скоро вмер.

Мазепа був людиною не тільки щиро-православною, але визначним патріотом православної церкви. Він будував церкви, наділяв їх фундаціями, дбав про духовну освіту, Його боротьба з Москвою була справою чисто національно-політичною, і з релігійними питаннями нічого спільного не мала. Він лише обстоював та боронив права своеї Батьківщини, котру раз за разом прибирали до своїх рук московські царі, порушуючи умови її політичної унії з Москвою і таким чином являючись першим зрадником Переяславської угоди. Чомуж на політичного ворога вжито анатему? Звичайно, анатема практикувалася Москвою у боротьбі з внутрішнім політичним ворогом як до Петра I., так і після нього. Анатему, наприклад, з наказу царя Бориса Годунова кинено на царевича Дмитра, знаного під прізвищем Дмитра Самозванця; виголошено її на бунтарів Стеньку Разіна та Омеляна Пугачова. Анатема мала поділати на психіку народніх мас, привязаних до релігії, та здержати їх від активної підтримки противника. Одначе її вживання в Москві не було релігійним надужиттям, а випливало з особливости московського православя, тобто з тієї форми християнства, яку засвоїв і виробив собі московський народ. А власне: одною з найхарактеристичніших рис московського православя являється тісний союз політики з релігією, держави з церквою. Цей союз приняв там таку форму, що політичного противника держави вважали одночасно відступником і противником церкви і, навпаки, всякого еретика і раскольника вважали державним злочинцем, якого належить карати „градскими казнями".

Силою цього союза цар є „помазанник божий", покликаний керувати не тільки політичним життям своеї держави, але й вірою та сумлінням своїх підданих. Вищу духовну владу в державі вибирають з його волі; вона працює за його вказівками і може бути усунена на його бажання; вона лише виконуючий орґан царської волі. У московській державі, починаючи від перших її часів і кінчаючи останніми днями, часто вища світська влада за посередництвом епископів судила церковних достойників, але ніколи не було, щоби духовні зверхники судили вищу світську владу, хоч носіями її були часом особи сумнівної віри та безсумнівні злочинці. Наслідування Амвросія Медіолянського, котрий наложив покуту на імператора Теодосія Великого за „паціфікацію" Солуня, або наслідування епископів римських, котрі виступали проти світських правителів, осуджуючи їх злочини, — в московській державі не могло бути, силою специфічної релігійної московської психольоґії, або силою характеру московського православя.

От розгадка, яким чином гетьман Мазепа — вірний син церкви і патрон православя, міг бути визнаний ворогом православя і підпасти церковному прокляттю. Москва розуміла, що Мазепа є страшним її ворогом, що його чин викликатиме з боку його земляків наслідування, а сам він може стати національним героєм. Тому, виклявши його за життя, коли Москва провадила з ним боротьбу, наказала виклинати і по смерти. Імя Івана Мазепи включено було в так званий „чин православя", — спеціяльне моління, котре відправляється в катедральних церквах в „неділю православя", чи в першу неділю Великого Посту, — на спомин перемоги церкви над противниками почитання святих образів (іконоборцями). В ньому проголошується тричі „вічна память" православним царям, — патронам православної церкви і тричі „анатема" ріжним еретикам і відступникам від православя. Отож серед останніх, в однім товаристві з Арієм, Несторієм, Евтихієм і т. д., з наказу Москви опинилося також імя гетьмана Івана Мазепи.

II.

Полтавська перемога мала для Москалів велике політичне й психічне значіння, котре вони відразу зрозуміли й оцінили. День, коли вона сталася (27 червня), Петро I. проголосив табельним, державно-церковним святом на памятку потомкам. Написано було на цей день спеціяльну вдячну службу Божу „о победе над свейским королем Каролем вторимнадесять", що знаходиться в богослужбовій книзі „місячна мінея" під 27-мим червня. В цій службі уділено досить місця й для бл. п. гетьмана Івана Мазепи; а власне, йому присвячено три спеціяльні довші стихири, котрі тут наведемо в українськім перекладі. В літературі ми зовсім не зустрічаемо уваги на цю службу. А тимчасом вона на це заслугує, бо тут виявляється докладно істота московського православя, відношення його до українського питання та оцінки особи Івана Мазепи. Ціла бібліотека богословських творів не виявить так наглядно істоти московського православя, як згадана служба. Московщина величається в ній „новим Сіоном" (стихира на стиховні), тобто надається їй значіння не просто політичного орґанізму, а релігійного. Петра I-го порівнюється з царем Давидом і називається „Хрістом Господнім" цебто помазанником Божим. (Сідален після полієлея: „творя милость Хрісту своему Петру"). За нього проситься в службі: „да царствует во веки в мире" і за те, щоби ногу його Господь зберіг на вічні віки непохитною: „юже яко ныне неподвижну показал еси, Господи, утверди й сохрани во век века непреткновенну" (тамже). Служба 27-го червня належно величає всіх тих „рабів", що являють послух своїм „владикам" і що не пішли вслід за Мазепою: їх вона називає земними ангелами та визнає гідними небесної чести та вінців. Разом з тим вона виявляє цікавий погляд на український сепаратизм, погляд, який можна назвати московським православним. Москалі своє право на Україну на політичній арені доказують звичайно своїм кулаком; у науковій ділянці вони висувають теорію про єдність московського й українського народу, а звідси виводять право панування першого над другим та право перероблювання другого на своє „копито". В службі 27-го червня вірність Українців московському цареви славиться як релігійний обовязок і подвиг, а український сепаратизм осуджується як великий релігійний злочин, гріх; повстання проти московського панування порівнується до діявольського виступу проти Бога, та до зради Юдиної. Ось цей гимн і релігійна ідеольоґія українського рабства, — стихира після 50-го псальма „Восхвалім днесь" (2-га частина, в перекладі на українську мову):

Благословенні й ті, що вас
(апостолів) наслідують
у вірі й любови до своїх наставників;
діти-батькам, раби панам покірливі.
Хай з вами хвальні будуть
земні янголи,
що не пристали до бунтаря
діявола,
не погодилися з другим Юдою Мазепою,
а душі віддали за свого пана.
Веселіться нині, бо плачуть
відступники.
Скакайте, бо стогнуть і ридають супостати.
Достойні ви за вірність та
слухняність
приняти честь і вінці небесні.

Мазепа — діявол, бунтар і другий Юда — це мотив двох других стихир (сідальнів), котрі ми наведемо як дивний твір московського релігійного духа й богослужбової поезії. Вони уявляють собою збиранину самих злобних і зневажливих виразів на адресу гетьмана Мазепи. Читаючи ці твори московських богословів, відчуваємо, що авторам ходило не тільки про те, щоби дати повну волю своїм переживанням, але зганьбити память борця за волю України, викликати відразу до нього та удержати інших від наслідування його. Що власне ця тенденція являється головною, легко бачити з того, що цілу службу написано вже після смерти Мазепи, як на це вказують кінцеві речення обох стихир — сідальнів.

III.

Богослуження є молитва, котра служить до піднесення розуму й серця до Бога, виражене в побожних словах. Тимчасом у стихирах про Мазепу розум і серце звертаються до противника політичного, причім думка і почуття виявляються в злобних і зневажливих на його адресу виразах.

Яким чином названі стихири могли одержати ерархічне благословенство на богослужбовий ужиток і церковне освячення? Це дивне явище походить з природи московського православя, про котру ми сказали вище. Раз політичний противник Москви вважається нею за ворога релігійного, а в політичних цілях їй треба свого ворога скомпромітувати, то й церква московська, освячуючи політичні пляни й методи своеї держави, приходить їй на поміч тими засобами, котрі знаходяться в її розпорядженні... Це співробітництво держави й церкви виявилось особливо наглядно в формулі, яку московське православе вживало й навіть нині вживає в молінні за воїнів, що в російських війнах „на поле брани за веру, царя й отечество живот свой положили", хоча ці війни й не мали характеру хресних походів і не були ведені в інтересах оборони або поширення християнства, як напр. за нашої памяти війна з Японією 1904-5 р. або світова війна 1914—1917 р.

Перша стихира-сідален читається так:

О, верх шаленства і злости
явився нині, наслідуючий
у злому попереднього Юду.
Явився другий Юда, слуга і
зрадник.
Явився син погибелі,
діявол нравом, а не людина,
тричі проклятий відступник
Мазепа.
Він залишив помазанника Господнього,
пана і добродія свого (царя
Петра)
і пристав до супостата,
радячись, як відплатити злом
за добро,
за добродійство злочином, за
милість ненавистю.
Та Бог відплатив другому Юді,
як і першому, — після чинів
їх".

Другий сідален уложено в виді антитези (протиставлення) відомого тропаря св. князя Володимира Великого: „уподобился еси купцу ищуще-

В. Будзиновський.

ЯК ЧОЛОВІК ЗІЙШОВ НА ПАНА

(Оповідання).

(11)

— Посидів з годинку, побалакав про байдужні річи і разом з Петром, котрий також надійшов, вернувся до хати.

*

На другий день від школярки прийшов такий лист:

„Пане!

„Тепер Ви певно вже не схочете мене знати. Та як Бозю люблю, і тепер не я винна, а Ви самі. Пощо Ви приводите з собою якихось товаришів?! Як би я певно знала, що Ви нарошно прийшли з ним, то я більше до Вас і не зверталась би. Хочу вірити, що це сталося без і проти Вашої волі. Хочу вірити, що він сам до Вас причіпився і Ви не уміли позбутися його. Чи думаете, що я відважилась би забалакати до Вас при свідках? Що Ви подумали би собі про мене?! Я обійшла парк горою раз, другий. Бачучи, що Ваш товариш з місця не рухається, я вернулася домів. Я не могла довше ждати, бо час дорогий, особливо так, як у мене, крадений час. Напишіть мені, чи Ви оправдуєте мене, чи може гніваетеся? Як Ви загнівані і мене вже не хочете знати, то я вже не потребую визначувати Вам нових сходин. Як жеж таки хочете зійтися зі мною, повідоміть мене про те... Моя мама напирає на мене, щоби я чемніше поводилася з тим паничем, про якого я Вам вже писала.

„Бувайте здорові.

„С...а".

Прочитав того листа двічі і спитав себе:

— Вірити, чи не вірити? Мабуть таки була, коли знає, що я сидів з товаришом.

Рішився ще раз попробувати і написав:

„Дорога Панно С...о!

„Не маю до Вас найменшого жалю. Навпаки, чую, що скорше Ви на мене маєте право жалуватися. Я повинен був уміти позбутися непотрібного влізливця. Будьте ласкаві, дайте мені ще один „термін", та скоро. Скоро, бо ошалію.

„Відкрийте своє імя, або подайте спосіб, яким я міг би віднайти Вас, як би ми знов не могли зійтися способом, Вами придуманим".

До Галі Стефан нині не пішов. Він ждав на лист школярки. Діждався суботи, листу нема. Стефан не вчився. В неділю листів не розносять. Минув понеділок, листу нема. Стефан в роздражненню. Вже й пятниця, а листу як нема, так нема. Стефан не спить цілу ніч. Заснув рано, збудився в полудне. Глянув на стіл. Листу нема! Петра не було дома, бо вже пішов на обід.

Стефан не мав апетиту і без обіду пішов просто до каварні. По хвилі надійшов Петро, сів коло нього і питає:

— Від кого був той лист, як вільно спитати? Якесь мені знакоме письмо, та не можу собі нагадати.

— Який лист, що за лист? — спитав зачудований і збентежений Стефан.

— Не грай перед мною комедії, бо того листа я сам відібрав від листоноса. Ти ще спав, як приніс.

— Приніс... був... приніс лист?...

— Я-ж поклав тобі на груди.

Стефан схопився і пігнав до хати. Між фалдами ковдри лежав справді лист від школярки. Роздер нервово коверту і читав:

„Скорше не можу, аж в неділю. В десятій буду в ринку зі служницею і, мабуть, з малим братом. Буду купувати цвіти. Як пощастить мені вислати мою „ґвардію" на купно між перекупки і як я лишуся сама, то можете безпечно приступити. Поки вони будуть зі мною, поти не важтеся забалакати до мене. Там скажу Вам, де і як будемо могли цілком певно бачитися в середу і довше побалакати з собою. Як би в неділю між нас влізла яка перешкода, то будьте терпеливі. Запевняю Вас, що я не менше нетерпеливлюся. Це тим більше, бо мій „всечесніший" не дає мені дихати. Вже й перстень справив".

Стефан заломив руки:

— А то називається „пех" — сказав до себе.

Мав право сказати так, бо саме в десятій в неділю мало бути засідання політичного комітету. В тій цили зїхалися мужі довіря з усіх сторін краю. Скликав їх не хто інший, як Стефан. Він мав там грати найважнішу ролю, бо взяв був на себе головний реферат.

— Іти, чи ні? — став розважати. — Не прийду на збори, буде скандал. Скомпромітуюся в очах всіх моїх товаришів. Як піду, то дівчина може мені пропасти, бо ануж не напише більше?!

В неділю рано, вже девята, вже пів до десятої... Стефан ще не рішився, що йому робити. Петро уже зібрався і каже:

— Ходи, бо спізнимося!

— Іди вперед, я надбіжу зараз за тобою.

— Ні. Я вже зажду на тебе, бо як зачнеш конопадитися, то прийдеш Бог знає коли і вийде скандал. Сам спрошує людей, бере у власні руки найважнішу справу і сам найпізніше приходить. Ти знаєш, що це могло би тобі дуже зашкодити. Тепер очи всіх на тебе звернені, тож ти повинен більше пильнуватися, як кождий інший.

— Алеж іду, сейчас іду!

Кричав „іду" і крутився по хаті, перевертав книжки, брошури і шпортав між паперами.

— Якийсь чорт закинув мої записки! — вередував, будьтоби шукаючи.

Він тільки хотів спекатися Петра і скочити на секунду на ринок, щоби перепросити школярку і випросити собі новий речинець.

Петро вийшов. Стефан постояв хвильку і також вийшов. В брамі стрічає... Петра. Той ждав на нього. Стефан в души закляв і пішов з Петром. Коли вже прийшли на ринок, а била саме десята, Стефан ойкнув і сказав:

— Я забув написати дуже важну кореспондентку. Ти йди на збори і там скажи товаришам, що я зараз надійду. Я тимчасом вступлю до трафіки, там напишу картку, вкину до скринки і зараз до вас прибіжу.

— Напишеш там на зборах. Скринька є на тій же хаті. Хтобудь занесе.

— Ні, ні! Мушу зараз, бо знов забуду.

— Не забудеш, бо я тобі пригадаю.

Стефанови вже було забагато тої опіки.

— Но! Нині може чоловіка пірвати шевська пасія! Якого дідька ти мені нині так на карк вліз? Чому так багато опікуєшся? Чи я сам не знаю дороги? Що тебе мої справи обходять?!

— Не сердься, бо я це роблю лиш два твого добра, — сказав Петро лагідно. — Бачу, що ти від якогось часу розсіяний. Плетеш дурниці, стріляєш дурниці, робиш карколомні екстраваґанції... от хоч би освідчини! Ночами не спиш, в день не вчишся, забуваєш, куди тобі треба йти, що робити. І тепер я побоююся, що ти десь згубишся і не прийдеш на час, або й зовсім не явишся.

— Тобі засі до того! Я не наймив тебе за погонича на мене. Затям собі добре, що я нікому не дам водити себе на шнурку. Кажу тобі, що не прийду, саме через тебе не піду...

Петро усміхнувся, здвигнув раменами і лишив Стефана самого. Цей аж лекше відітхнув. Перейшовся попри ряд столів з цвітами, раз, другий і третий; школярки нема...

— Може знов здурила — подумав — і я через неї спізнюся на збори.

Саме в хвилі, коли торгував три прегарні рожі, щоби їй дати, як таки зійдеться з нею, побачив її. Ішла зі служницею і братом. Призиралася цвітам. Увиділа його і усміхнулася. Стефан вклонився.

— Чи відклонилася, чи ні? — Отсе було для нього дуже важне питання. — Здається, що кивнула головою... легенько, мабуть, щоби служниця не помітила.

(Дальше буде).

му доброго бисера, Славнодержавний Владимире",

„Не був ти подібний до купця,
що шукає гарних перлин,
невдячний і лукавий рабе,
а до скаженого Юди, що шукав погибелі
і зрадив дорогоцінну перлину Христа,
і за все добро, якого позбавлен був,
купив невимовне лихо.
До цього ти стався подібним, нерозумний;
цього ти наслідував, невдячний;
за цим пішов ти, зрадливий Мазепо.
Тому і добро стративши, рівне з ним лихо здобув і до нього прийшов, — на місце своє".

Ухвалена до вжитку вищою церковною владою й надрукована в богослужбових книжках служба „о победе над Свейским королем Каролем вторимнадесять" не стратила свого значіння і до наших часів і формально обовязує й досі. Її дійсно відчитують навіть тепер по тих церквах (монастирських), де богослуження відправляється без скорочень...

Національне відродження України ставить на порядок денний регабілітацію її великого сина-патріота, зневаженого московським православієм. Ця регабілітація здійсниться не тільки тоді, як перестануть Мазепу поминати по церквах з ріжними прикрасами, в роді „відступника", „зрадника", „треклятий", „діявол-бунтар" „другий Юда" і т. д., а тоді, коли український православний нарід зрозуміє, що то є московське православіє, і від нього відродиться. Там, де поневолення України підноситься до релігійного ідеалу; там, де українське визволення визнається за діяволське наслідування, там щирому релігійному духови українському не може бути місця. Тому лише на будування власної Української Церкви на засадах Вселенського Православія кожний свідомий Українець повинен звернути свої думки й старання, ні трохи не боячися, що за це Москва кине на нього, як кинула на гетьмана Івана Мазепу, свою „анатему". Дорога до волі, слави і добра України є та, котрою йшов Мазепа, а не на, що собі обрав його земляк митрополит Круковський.

(„Новий Час").

ПЛЯН САНАЦІЇ І РІВНОЧАСНО РОЗБУДОВИ Т-ВА „ПРОСВІТА"

(З просвітянських кругів).

Нема мови про те, щоб український нарід допустив до втрати майна найстаршої, своєї суспільної організації, організації, яка під цю пору є найпопулярнішою в масах. Передумовою санації є отже задержання у власности Т-ва його головних маєткових обєктів, за виїмкою хіба фільварку Угерець, який зачато парцелювати ще за старого Виділу й де внаслідок продажі значної частини орних ґрунтів дальша самостійна господарка не має вигляду.

Біляансово стан Т-ва не представляється найгірше, бо коли взяти навіть дуже низьку оцінку недвижимостей і запасу книжок, то стан активів на 1. IV. ц. р. перевищає майже вдвоє стан пасивів (1,350,000 зол. майна проти 705,000 зол. довгу). Не гірше представляється справа біжучого буджету Т-ва, його щорічних приходів і розходів.

На найближчий час (5 літ) устійнено такий мінімальний прелімінар річних видатків Т-ва: на організацію і пропаганду в краю 66,000 зол.; на адміністрацію 20,000 зол.; на видавництва Т-ва 6,000 зол.; на сплату гіпотечних довгів до 1941 року річно по 45,000 зол., (потім до р. 1950 по 20,000 зол. річно); на сплату капіталу короткореченцевих довгів і внутрішньої позички 8,000 зол.; на сплату відсотків короткореченцевих довгів 8,000 зол.; на сплату відсотків від стипендійних фондів 7,500 зол. — Разом річно через 5 літ 188,000 зол.

По закінченні цього пятиріччя будуть сплачені всі „паршиві", себто короткореченцеві довги й відпадуть відсотки від них, а останеться до сплати гіпотечні рати; отже річний буджет видатків відразу зменшиться на кругло 50,000 зол. і виноситиме 138,000 зол.

Якіж на те приходи має Товариство? Опираючись на пересічних цифрах приходів за попередних 3 роки, ми маємо такі засадничі приходові позиції (річно): з продажі книжок по потрученні рабатів 70,000 зол.; з вкладок 25,000 зол.; з „Дару Просвіти" в ґрунді 50,000 зол.; з чиншів з дому, нетто 15,000 зол. — Разом річно приходу 160,000 зол.

Приняввши, що нація доложить зусиль, щоби ці позиції приходу не підлягали зменшенню, матимемо через яких 5 літ щорічний дефіцит у висоті 28—30,000 зол., коли хочемо до 5 літ сплатити всі короткореченцеві довги й припадаючі гіпотечні рати.

Вся річ тепер у тім, як покрити цей дефіцит кругло 30,000 зол.

Не вдаючись у ніякі фантазії, **а вірючи тільки в тверду волю народу до перемоги** — ставимо такі вимоги до громадян західніх земель і до еміґрації:

а) **Збільшити закупно книжок у Просвіті на 25%.** Це дасть нам кругло 17,000 зол. приходу річно.

б) Вплинути на філії, читальні й окремі особи, які через свою **легкодушність, а іноді прямо несвідомість завинили централі кругло 400,000 зол.** за вкладки, книжки, а навіть за задержаний безправно „дар Просвіти" і внутрішню позичку — **щоби вони сплатили свої зобовязання.** Коли буде вплачено хоч 15% залеглости, то з цього джерела вплине щорічно дальша потрібна сума.

Колиж до того ще почислити підписку Внутрішньої Позички Просвіті й грудневий дар і коли локатори Просвіти у Львові (Ринок ч. 10) відгукнуться на заклик загальних зборів, підносячи чинш за льокалі, які мають по дуже дешевих цінах — тоді не тільки буде покритий дефіцит, а ще й **дістанемо надвошку,** яку Просвіта зужие на швидке сплачування довгів і ширшу розбудову своєї просвітньої роботи.

Як бачимо, плян простий і цілком реальний, бо не вимагає якихось надзвичайних ліків, а тільки збільшення громадської активности у всіх, кому дорога справа народу.

Головна позитивна прикмета цього пляну є в тім, що перша і найважніша його позиція — **це збут книжки.** Пускаючи масово книжку в маси **(клич: Одна родина — одна книжка!** — в перший мірі Кобзар та Історію України) — Просвіта якраз виконає це завдання, до якого вона покликана. Ті всі добровольці комітетові, які цю книжку розноситимуть уже в найближчих тижнях від дому до дому, а в осени й по селах, **виконають величезної ваги культурне діло — це буде могутний вклад в розбудову культури народу.** Хіба не варто для такої справи присвятити труд?

(Організація таких комітетів уже йде повним ходом у самім Львові і по інших містах).

Даючи всім своїм членам 25% скидки з ціни усіх своїх книжок, Просвіта тимсамим а) подешевляє книжку, б) має надію на свіжий, **масовий приплив членів.**

Кожний новий член Просвіти в краю — то нова моральна станиця українства на наших землях!

Бо „Просвіта" для нас це не є собі звичайне освітне товариство — це **символ українського національного відродження,** видима ознака нашої **суспільної організованости.**

Збираючи разом усі ті заходи, які нам треба **збірними силами** перевести в найближчому часі, ми бачимо, що розходиться не про ніщо інше, а про **розбудову просвітянської роботи в цілому краю.**

Мусять пробудитися **дріма[ю]чі філії і читальні.** Мусять новим живіщим духом оживитися їх виділи і урядовці. Сума цих всіх зусиль дасть нам **нове життя в просвітянськім секторі нашої суспільної роботи. — Z.**

— А бійся Бога! Нове убрання вже ціле в дірах! Щож ти робив?

— Мамусю, ми бавилися в крамницю, а я був швайцарським сиром.

З іншої площини.

Один Француз, що від кількох літ жиє в Англії, дістав недавно англійське громадянство. Другий Француз, який довідався про те, спитав його при стрічі: „Щож вам з того, що ви тепер Англієць?"

— А ось, наприклад, можу тепер сказати: „Ми виграли битву під Ватерльо".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НЕ ЗАБУВАЙМО ПРО РІДНИЙ КРАЙ.

Коли ми вже тут в Америці жиємо з симпатіями до старого краю, коли стараємося завжди за нього памятати, вести пропаганду в українській справі, та взагалі надаємо своїй громадській праці характер праці для визволення нашої землі — тож будьмо консеквентними й не переставаймо давати поміч Рідному Краєви в кожній його потребі. Вправді еміґрації нашій належиться признання за те, що від неї йдуть деякі суми на Край, та всеж таки часом чується голоси, що, мовляв, Рідний Край не може обдирати еміґрації, бо еміґрація сама знає, що й скільки вона може й повинна дати Рідному Краєви. Значить — Рідний Край, це собі країна, яка тільки ласки може від нас тепер просити, а більше нічого.

Коли в нас є таке поняття про обовязок супроти Рідного Краю, то з якої тоді рації й у якій цілі ми величаємо себе перед чужинцями як гордих нащадків українських козаків та, покликаючись на артистично-культурні цінности українського народу, здобуваємо для себе пошану та розголос серед чужинців? Хай ніхто з нас не важиться розуміти справи так, що розголос цей і славу здобуваємо тут на еміґрації лише для себе, як українських еміґрантів. Це все є частиною праці, яка остаточно має видвигнути ввесь народ з неволі та поставити перед світом як сильну державну націю.

Словом — праця наша для рідного краю не сміє бути поверховною, не сміє бути „гумбоґ"-ом, тільки щирою, а ми мусимо бути свідомі дійсного призначення цеї праці. А що у нас не сміє бути переконання, що ми, даючи від часу до часу мізерну лепту на Рідний Край, робимо для нього ласку, хай нам послужать за примір для груп еміґраційних інших народів, завдяки може одинокої серіозної праці яких ці народи сьогодня мають держави. І коли часом якомусь несвідомому зарозумільцеві може здаватися, що він вже на все розпрощався з вітчиною, що їй від нього нічого більше не повинно належатися, то такий хай памятає на цю стару й правдиву приповідку: „Всюди добре, а дома найліпше". Це найкраще виказало теперішне лихоліття. Хто лиш не може тут, серед тих страшних теперішних обставин вижити, той, коли ще має за що, вертається до Рідного Краю, хоч недавно ще він почувався зовсім певним на американськім ґрунті та навіть не думав про поворот до старого краю. Ось само життя виказало неоціненну вартість батьківщини. Що не переживаєте, в якім стані не вернетесь до рідної землі, богатими чи бідними, то вона все вас прийме назад за своїх. Тож старайтеся, щоби ця земля ваша була скоро вільною. Та, на жаль, наше старання, наша поміч є переважно поміччю, даною нами доперва тоді, коли нас до цього заставлять, коли її від нас прямо видеруть.

Колиб у нас було більше серіозної думки про Рідний Край, то не треба булоб тоді від нас цеї помочи видирати, а миб її самі свідомо зложили. Колиб у нас було велике, надмірне бажання свободи, колиб ми не мали в собі ані крихти рабського почування, а плилаб у нас дальше незіпсута кров козаків, які життя й все найдорожче віддавали за повну волю й свободу, тодіб ми не тільки добровільно й свідомо давали поміч краєви, але й уважалиб, щоб ця поміч і вся наша праця на еміґрації йшла туди, звідки можливе найскорше визволення України.

Обдурені вже нераз обіцянками ворогів та накладуваннями з ними, ми повинні вже раз зрозуміти, що одиноке спасення наше лежить в завзятій боротьбі з ворогами! І туди наше стремління! Туди наша думка і поміч має бути звернена — до боєвої акції!

Визвольне питання українського народу під теперішну пору, це питання нашої націоналістичної молоді. Нічого й ніхто супроти їх кріпкої волі боротися за свободу не поможе. Вони раз рішили здобути свободу, вони й це зроблять! — та не інакше, як тільки боротьбі до останнього. Як не доконають цього самі, то зроблять це їх наслідники, які будуть вже настільки щасливі, щі від своїх попередників, що за батьків своїх матимуть саме бувших боєвиків, що додаватимуть їм духа, а не ганебно знеохочувати та розкладати. — Коли хтось думає, що в боротьбі упаде, то якже він може думати, що без боротьби виграє?

Коли вже нас доля кинула на чужину й ми до відродження нашого державного життя можемо лише матеріяльними жертвами причинитися, тож сповнім цей обовязок супроти великої української справи, сповнім таку важну функцію супроти рідного краю, яку сповняли еміґранти чеські та ірляндські супроти своїх батьківщини, а саме: **за всяку ціну піддержуймо визвольну боєву акцію!** Чеські й ірляндські еміґранти відіграли таку важну функцію власне тому, що попирали революційний рух на рідних землях.

Є в Америці організація, яка поставила собі завдання пособлати цій чинній боротьбі. Нею є наша організація ОДВУ. Вона несе цю поміч вже від ряду літ, та піддержка її враз з піддержкою більш національно настроєного загалу є ще замала в порівнанню з цею, яку наша еміґрація повинна дати.

Недавно появилися в Свободі зазиви до жертвенности на боєву акцію, як рівнож голоси читачів, потверджуючі конечність такої допомоги, та посипались деякі жертви. Декотрі з голосів, по зложенню своїх жертв, завзивали — „Хто слідуючий?" На зборах нашого відділу ОДВУ ч. 1. в Асторії, Л. Айл., які відбулися при кінці минулого місяця, зібрано від членів $25 — добровільних жертв, які тепер посилаємо через Обеднання та закликаємо також: Хто слідуючий по нас?

Управа Відділу ОДВУ, ч. 1, в Асторії, Л. Айл.

Не було іншого виходу.

— То я чув, що ви вже погодилися з обвинуваченим. З того виходить, що він не так дуже сильно вдарив вас у лице.

— Навпаки, він вдарив дуже сильно.

— Тож чого ви з ним погодилися?

— Тому, що він обіцяв мені, що коли я з ним не погоджуся, то вдарить мене ще сильніше.

В. Пужак.

ПРІМ АПРІЛІС

(Оповідання).

По містах, подекуди вже й по селах, є звичай, що в дни першого квітня один одного дурить. Як хто дасть себе надурити, то з нього сміються, кажучи йому „прім апріліс!", себ то „перший квітень!"

Один лісничий купив сукно собі на новий одяг. Коли сукно привіз до хати, жінка стала призиратися, мняти, назад вигладжувати, вискубувати і мірити. На її думку, муж купив того сукна забогато. Казала, що з того сукна міг би бути цілий одяг для мужа і ще повинно би лишитися молодшому синкови на штанята.

— Не змарнується, як забогато, — звинявся муж. — Буде на штанята Юркови.

— Було би, — жінка вередувала далі, — як би кравці не крали. Кожний кравець злодій. Як забогато сукна, то зайвини не віддасть. Бере собі.

— Не скажу, щоби кожний був злодієм. Краде тільки такий, що має злодійську вдачу. Чи на кравців ідуть тільки такі, що вже вродилися злодіями?

— А я тобі скажу, що кожний кравець злодій! Кожний чоловік злодій, бо хто лиш має нагоду вкрасти, той вкраде. Ти на сукно видав забогато тільки на те, щоби поживився якийсь злодій кравець!

— Як боїшся, що кравець вкраде, то змір, кілько треба на мене і зайвину відріж.

— Коби я точно знала, кілько на тебе треба! Можу врізати замало, або забогато. Як вріжу замало, то зайвина, яка лишиться при твоїй пайці, змарнується, бо відпадуть тільки скравки. Як вріжу забогато, то твій одяг треба буде доштукувати...

— То скажи кравцеви, що те сукно куплене на одяг для мене і на штанята для хлопця.

— Не поможе! Ти ще не знаєш, які ті кравці безличні. Він скаже, що того сукна й на твій гарнітур замало. Скаже, що маєш дуже довгі ноги, дуже широкі плечі, живіт як бадія... Хіба, щоби возьмемо кравця до хати. Як буде робити на наших очах, то може не вкраде.

— Та до одного одягу привозити кравця аж сюди з міста? Він мусів би ще й машину притащити сюди. Може і челядника!

— Ти гадаєш, що у нас лише тільки роботи, що твій одяг? Ось вже й штанята для Юрка, бо сукно вже є. До тих штанят можна би доробити блюзочку з блюзи старшого Стефка. Мій ліпший плащ вже старомодний і треба би переробити. Твою куртку треба перелицювати. Роботи є досить на які два тижні.

— Про мене, бери кравця до хати.

Приїхав кравець з машиною і з челядником. Справді показалося, що з купленого лісничим сукна буде не лиш одяг для нього і для Юрка штанята. Кравець сказав, що Юркові блюзу буде мати. Щоби дитину ущасливити, мама зажадала, щоби кравець блюзу обшив золотими мотузками, так, як то мають гузарські офіцири.

— Мотузок треба купити в місті, — сказав кравець.

— Я й так висилаю до міста мою наймичку, бо мені вже вийшла вся кава і цукор вже виходить. Напишіть на кусничку паперу, як такий мотузок зветься, кілько його треба і адресу купця.

Подумавши хвилю, лісничиха усміхнулася і каже:

— Нині маємо першого квітня. Торік на першого квітня моя наймичка здурила мене так ганебно, що ціле село сміялося з мене. Я не могла ані по писку вибити її за те, ані виганьбити, бо жарт був, хоч дуже смішний, то дуже делікатний і я сама дала причину до нього. Тепер маю нагоду відплатитися, та не знаю, як. Може би ви щось вигадали?

Кравець думав, міркував і каже:

— Я мав би щось для неї, бо йде до міста. Тільки як вона похопиться і буде яких пару крайцарів шкоди, то нехай се йде на ваш рахунок.

— Нехай! — сказала лісничина. — Що таке ви вигадали?

Кравець сказав, що вигадав. Лісничина одобрила і сказала здурити наймичку на свій рахунок. На її приказ наймичка прийшла до кравця.

— Ось тут маєш писульку до Берля Кізельштайна — сказав кравець до наймички. — Пишу йому, щоби дав два метри золотого мотузка. Грошей на те тобі не даю. Він запише на мій рахунок. Кромі того мені треба пришити до блюзи паничика півтора метра сонашного проміня... Затямиш, чи також написати тобі?

— Чому не затямила би? Півтора метра сонашного проміня до нашивання, — відповіла дівчина, й не думаючи, що говорить. Як чуло її вухо, так за вухом повторив її язик.

— Отже не забудь і купи.

— Дайте гроші! — дівчина сказала. — Кілько будуть коштувати?

— Один метер коштує двацять і чотири крайцарів. Півтора метра, трицять і шість. Настав руку!

Дівчина витягла до кравця руку. Він, числячи, поклав трицять і шість крайцарів.

— А як буде коштувати більше? — дівчина спитала.

— То скажи купцеви, щоби ту решту дописав мені в моїм рахунку... Тільки не забудь сказати йому, що товар мусить бути торішний, та не злежаний і сухий як перець. Скажи, що як товар буде лихий, то я відішлю йому... Не забудеш?

— Хибаж я такий туман?

— Поторгуйся. Може що спустить. Тоді ту решту принеси мені назад.

Дівчина пішла до міста. Прийшла до Берля і передала йому писульку кравця. Купець прочитав писульку і спитав:

— Гроші маєш?

— Майстер казав, — відповіла дівчина, — що ви запишете.

— Перекажи йому, що я вже задовго записую. Бачу, що він взагалі не думає платити. У мене його кредит вже вичерпаний. Без грошей не дам!

— Як я йому таке скажу?

— Від себе не кажи йому нічого. Тільки перекажи від мене ті два слова: „Прім апрілис!" Затямиш?

— А чомуж би ні!... Майстер ще дещо за готівку казав купити. Дайте мені півтора метра торішних, та не злежаних, сухих як перець сонашних промінів. Тільки щоби не були сьогорічні! Маю трицять і шість крайцарів. Тільки майстер казав, що той товар подешевів. Може спустите що?

Купець слухав підсміхаючися. Коли дівчина скінчила, відповів:

— Погано! Сей товар вже вийшов мені. Вчора я продав решту. Ще маю один клубок, та він лежить у мене вже яких вісім років. Цілком злежане. На добавок товар вже відразу був лихий, бо то було дуже зимне літо. Таке зимне, що сонашний промінь замерзав. Через те вони є крихкі, не дадуться гнути. Такий товар твому майстрови непотрібний.

— У когож я дістану?

— Як у мене нема, то й у інших купців не дістанеш. Хто мав що, то вже продав... Та я тобі дам добру раду, дівчино. З тими грішми, що маєш на сонашний промінь, іди до шинку. Шинок по тім боці вулиці, просто моїх дверей. Кажи дати собі чарку горівки, ковбаси з хріном і склянчину меду.

— То не мої гроші!

— Не твої були. Тепер вони твої, бо ти їх заробила собі. Як би майстер сварив і конче домагався звороту грошей, то скажи, що то я казав тобі зробити так... Ось тут маєш каву і цукор для лісничини.

Дівчина зробила так, як Берль порадив їй. Коли пила мід, в її голові прояснилося. Аж тепер вона зрозуміла замовлення кравця, зрозуміла відповідь і пораду купця. До хати вернулася по обіді. Приступила до лісничиної і поклала коло неї пакетик.

— Се кава і цукор, — сказала і хотіла відійти до пекарні.

— А за мене ти забула? — крикнув до неї кравець. — Де золотий мотузок, де проміня?

Дівчина не хотіла повторити, що кравець у Берля вже не має кредиту, отже відповіла:

— Берль сказав, що сей товар вже вийшов йому. Сонашного проміння ще має трохи, та воно дуже старе і злежане. Воно нідочого не пригоже, бо в літі замерзло було і тепер дуже крихке.

Лісничина і кравець зглянулися. Лице лісничини сяло вдоволенням.

— Ти, дівчино, нічого не доміркуєшся? — спитав кравець.

— Я? Нічого! — відповіла, неначе здивована таким питанням.

— То йди і подивися до календаря!

Дівчина відійшла, та до календаря не дивилася, хоч лісничина занесла його до пекарні і поклала на столі. Лісничина звернулася до майстра і сказала:

— Дівка ані глянула на календар. Зараз сіла до своєї роботи.

— Пуете! — відповів кравець. — Ще ліпше, бо зажартуємо собі з неї при вечери, як челядь буде вкупі. Вона ще не віддала мені тих грошей, які я дав їй на купно сонашного проміння.

Прийшла вечеря. Коли в хаті вже була зібрана ціла родина і вся челядь, кравець промовив до дівчини:

— Ти що це раз гадаєш іти до міста по се сонашне проміння, що мені не віддаєш грошей? Як тепер ти того товару не дістала, то вже й не дістанеш. Гроші віддай!

— Пане майстер! — дівчина відповіла. — Чи ви знаєте, що Берль переказує вам?

— Ну? Що таке?

— Щоби ви подивилися до календаря!

В хаті всі знали, в чім діло. Коли вчули жадання кравця і відповідь дівчини, всі бухнули сміхом. Лищ лісничина не сміялася.

КУЛЬТУРНІ ПЕРЕМІНИ У ТУРЕЧЧИНІ.

Лондонський часопис „Таймс" в обширній статті оповідає про переміни, які сталися в Туреччині, як і ті, які ще приготовляються як наслідок політики диктатора Кемаля Паші та нового турецького націоналізму.

До дуже важних змін у турецькім національнім життю належить і недавно зроблений переклад корану (магомеданського святого письма) з арабської на турецьку мову. В самій Туреччині приняли цю новість з найбільшим зацікавленням. Агія Софія (царгородський мечет) була повнісенька людей підчас першого читання корану в турецькій мові. Одначе стара генерація приняла цю переміну з великим сумнівом, а нова генерація одушевлено привитала.

В Туреччині останніми роками наступила велика переміна в релігійнім життю. Підчас свят рамазану (ісламський місяць посту; ночі проводять тоді магомеданці на релігійних практиках і веселощах) замітний був поворот до старих звичаїв, які за останніх сім літ по містах були значно занедбані. Знову постили всенький день, хоч гарматний вистріл не сповістив вечером, що денний піст скінчився. Це не діялося вже роками по турецьких містах, а села й дальше в більшости держалися кріпко старих звичаїв.

Переклад корану на турецьку мову це льогічний наслідок мовної політики Кемеля Паші, який уже кілька літ тому піддавав, щоби турецьку мову очистити з багато арабських і перських слів, які вона приняла перед століттями. За почином Кемеля Паші створили окрему комісію, яка опрацювала нову турецьку енциклопедію, ожививши багато слів і зворотів турецької мови, які були забулися, а замісць них уживали арабських і перських слів. У наслідку того відтепер вживання мови сьогодні турецькі часописи вживають мови, яка є значно інша від тієї, якої вживали за володіння династії Османлі.

До найважніших змін у турецькім національнім життю треба мабуть зарахувати нове розуміння турецької історії. І так, турецькі історики твердять, що це, що османські Турки осягнули були перше й верховодяче місце в турецькім національнім життю, це був лише епізод в історії турецької раси, яка сягає далеко в передісторичні часи. Згідно з тим твердженням (перший з ним виступив диктатор Туреччини Кемаль Паші), народ Гетитів, які є відомі в історії як перші господарі Малої Азії, це прапредки нинішних Турків. Згідно з тим твердженням перші поселенці на Балкані, як Скити й деякі славянські племена, є також турецького походження, або бодай споріднені з Турками. Ця теорія дальше твердить, що перші великі турецькі царства в далекій минувшині як і в ранніх середньовічних часах, були в середущій Азії, отже Атиля, Джінгісхан і Тамерлян це представники держав турецьких племен, які колись володіли від китайського муру до Босфору та Балканських гір.

Одно з багатьох турецьких племен у середущій Азії відірвалося від інших і прийшло до Малої Азії тай тут оснувало державу Сельджуків. Це перша турецька держава в Малій Азії, а османські Турки прийшли останні до сьогоднішньої батьківщини турецького народу. Вони були лише віткою великої турецької раси.

Кемаль Паша іменував був окрему комісію, щоби розслідила це твердження турецької історії. Комісія закінчила праці та написала чотири книги, в яких одобрює нове твердження про турецьку расу та про османських Турків. Ці книжки поручено за основу навчання турецької історії в усіх школах Туреччини.

ЧЕТВЕРТИЙ КОРОЛЬ.

(Легенда).

Кажуть, що їх їхало трох до Вифлеєму, але я чув, що чотирох.

Один Балтазар (вже само імя каже, що то з Вавилону), другий Мельхіор (якийсь Анґлієць, чи щось), а третій Каспар (то вже таки Поляк, бо навіть у Лявові є вулиця Каспра Бочковського).

А четвертий — пождіть...

Їдуть, їдуть тай все покрикують на четвертого: „Швидше, колеґо, швидше! Там у шопі не будуть на нас чекати!" І підганяють гарапами верблюдів і ослів.

А той четвертий каже:

— Та почекайте! Маємо час. І що другий кільометер пристає. То попругу попустить, то задихався, то руки перемерзлі гріє; все щось вишукує, щоб задержатися.

А врешті каже:

— Їдьте, панове, а я сяду. Попоїсти хочу. Нема чого спішитися. Я вас дожену.

Тай ті три поїхали. А четвертий зліз з верблюда, розвязав мішок, витягнув сало, огірок тай пляшку горівки. Їсть, ще ліпше, як Студинський на Україні...

А звізда світить...

Попоїв, попив тай захропів. Хропе, але так, що ангели співають і не чути. Нарешті переспав три сни, устав, позіхнув, почіхався, глянув на небо, а зірка уже така бліда-бліда...

— Ану, каже, поїдемо...

На досвіта приїхав до Вифлеєму. Виїхав на поле, знайшов вертеп, заглядає — ба! Нема нікого. Тільки віл подивився на нього й осел закричав:

— Е — е — е —

Почіхався знов четвертий король.

— Га! — каже — нічого не порадиш!...

Здибає якогось пастушка:

— Що? — каже. — Десь у тому вертепі Ісус мав народитися. Деж він?

— Ого! — каже пастушок. Вже по всьому.

А четвертий король шапку з голови та об землю:

— А хай тобі лихо! Спізнився!

Бо той четвертий король був Українець і називався Грицько.

І відтоді цілу історію його нарід спізнюється, ніколи не зробить свого діла на час, а кождий з тої нації, з якої був четвертий король, має одно питоменне слово:

— Спізнився!

Овсій Гольтіпака.

ПОДЯКА УРЯДОВИ У. Н. СОЮЗА ЗА ПОЗИЧКИ.

Товариство „Просвіта", відділ 131 У. Н. Союза в Мускігон Гайтс, Мішіґен, ухвалило зложити подяку в імени всіх членів Головному Урядови У. Н. Союза за уділення позички для членів на їх грамоти, бо вже прийшла була крайна біда серед членів та загроза, що дехто втратить своє членство в Українськім Народнім Союзі.

Ті члени, що одержали позичку, дуже вдоволені, а ті, що не робили заходів одержати позички, тепер нетерпеливо ждуть на нову реформу, від якої всі сподіваються великих користей для членів Союза. Наші члени переконані, що головні урядники не є ворогами для членів, як ріжні людціаґітатори стараються їх представити, але вони дбають про добро цілої організації й кождо окремого члена, наскільки для того обставини позволяють.

Ми переконані, що чим довше працюють урядники на своїх становищах, тим більше вони набувають знання й практики й тим ліпше можуть провадити справи Союза. З більшою практикою і з більшим знанням Головний уряд лекше може вратувати організацію від ріжних прикрих несподіванок, що в такий тяжкий час, як тепер, є неминучі.

Уряд Віддїлу.

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписаний член У. Н. С., складаю сердечну подяку Головним Урядникам У. Н. Союза за уділення мені допомоги в сумі $50 з фонду допомогового. Я вже 3-тий рік не працюю, то мені Союз виплатив 225 долярів.

Отож прошу всіх Українців, що ще не стоять в У. Н. Союзі, щоби кождий Українець і Українка належали до У. Н. Союза, бо се організація, що спомагає своїх членів, коли член є слабий і знаходиться в прикрім положенню.

Іван Шеник, член 123 від., Скрентон, Па.

—o—

Я, нижче підписана, членицця тов. Згода, від. 20 У. Н. Союза, складаю щиру подяку Головним Урядникам за уділення мені з фонду запомогового допомоги в сумі $50, котрі так дуже помогли мені в моїй нещасній слабости. Також складаю сердечну подяку урядникам відділовим за їх труд і прихильність до мене в часі найгіршого мого положення. Всім спасибіг. Взиваю віх тих Українців, котрі ще не є членами У. Н. Союза, щоби вступали в члени і свої діти записували.

Анна Добуш.

—o—

Я, Тетяна Карнов, отсим складаю щиру подяку Головній Управі У. Н. Союза за уділення мені допомоги $50 з фонду допомогового з причини довготревалої недуги мойого мужа Івана. Також дякую за виплачення мені половини посмертного $500 по покійнім мужу. Дякую членам Тов. Любов, від. 45 в Филаделфії, Па., за їх щиру поміч і участь у похороні.

Кличу всі наші українські родини, вписуйтесь родинами в ряди У. Н. Союза, бо коли У. Н. С. є помічником тепер, то тим більше буде він опікуватися нами й на будуче.

Подав **Микола Ю. Сеник,** секр.

—o—

Я, Ева Дубас, членицця У. Н. Союза і Тов. „Любов", відділ 45 в Филаделфії, Па., отсим складаю щиру подяку головній управі У. Н. Союза і всім членам його, а особливо членам згаданого Товариства за уділення мені запомоги в сумі $75 з причини тяжкої недуги мойого мужа Пилипа, невиліччимого каліки (без обох ніг).

Закликаю все наше жіноцтво ставати членицями У. Н. Союза, де кожда з нас знайде щиру поміч.

Микола Ю. Сеник, секр.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ЛЕЙТРОБ, ПА. Бр. Усп. Пр. Богородиці, від. 61, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться 26 червня, а не 19, з причини Зел. Свят. Члени, котрі дістали позичку, мають прийти і підписати папери, аби не було ніяких перешкод і задержання висилки, як було минулого місяця. Секретар дістає нагану за спізнення, а члени не приходять на час. Члени і діти, котрі є суспендовані, коли не вирівнають своїх довгів, не будуть приняті назад. — Королевят, предс.; И. Ярчак, кас.; А. Скубяк, секр.

В одній школі ученики все кричали „На здоровля!", коли їх учитель пчихнув. Був тоді такий крик, що один одного не чув. Одного дня учитель заборонив ученикам кричати „на здоровля". На нещастя один ученик не був того дня в школі. Колиж на другий день учитель пчихнув, уся кляса була тихо, а той нещасний хлопець озвався сам один: „А щоб тебе поломало!"

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І НЕВІДОМА ІМПЕРІЯ.

(65)

В престольній кімнаті сидів цезар Сублятус на троні в своїй святочній одежі. Кімната була заповнена його найближчими прибічниками, патриціями, військовими та ріжними достойниками. Всі, здавалося, були веселими й безжурними, але, придивившись до них, легко було побачити, що вони чимсь зажурені. Сублятус зібрав усіх тут тепер, щоб спільно відсвяткувати весілля його сина, який жениться з Діоною Сплендідус.

А в той час з вулиці доносився якийсь дивний гамір. Там великі натовпи народу добивалися до заґратованих воріт палати. Нарід був дуже збунтований і розлючений несправедливістю, яку виявив імператор підчас останніх змагань у цирку. Леґіонери своїми довгими списами старалися відігнати бунтарів геть від воріт палати. Але бунтарі не звертали уваги на ті списи й чим далі, тим упертіше насідали на ворота, прибуваючи числом.

Гості, що йшли ще до палати, не могли пройти головними ворітьми, а тому старалися пройти до двора бічними дверима та підземними ходами. Вони йшли до палати з острахом, але не могли противитись бажанню імператора. У дворі всі робили вигляд, що нібито вони раді й спокійні, немовби на вулиці й біля двора не бачили бунтарів. На цісарському подвірю було добре чути вигуки: „Геть цезаря! Геть тирана Сублятуса!" Але ці слова не доліталн до палати.

В той час уже в палаті, в глибині його сиділа Діона Сплендідус. Її чепурили дівчата-кріпачки, готуючи до весілля. Сумна, але рішуча була з погляду Діона. Видно було, що вона на щось рішилася остаточно й мало цікавилася тим, як її прибирають тепер. Біля неї стояла мати й все просила, щоби вона покинула свій страшний намір і не ломила волі імператора. Слухаючи свою матір, Дона все міцніше затискала в руках свій ніж.

—o—